

Θοδωρής Ρακόπουλος*

Το ασίγαστο πάθος

Είναι δύσκολη η εννοιολόγηση της εξέγερσης. Προσωπικά την θεωρώ από τις λέξεις (όπως «θάνατος» ή «αγάπη») που πολύ δύσκολα θα έβαζα σε ποίημα: ο βασικός λόγος είναι ότι δεν γνωρίζω ακριβώς τι σημαίνει. Γνωρίζω εμπειρικά τις πολιτικές μετασχηματισμού και ριζοσπαστικής αλλαγής– σε αυτές έχω συμμετάσχει κατά το δυνατόν από μικρός και συμμετέχω ακόμα, κι αυτές καθοδήγησαν επιλογές στη ζωή μου, από την επιλογή επαγγέλματος σε έναν δημόσιο φορέα που προσφέρει εκπαίδευση εκτός του βεληνεκούς του κέρδους, μέχρι τις προτεραιότητες που δίνω στον δημόσιο λόγο που αρθρώνω. Φοβάμαι ότι λέξεις όπως «εξέγερση» ή ακόμα και «επανάσταση» έχουν σε τέτοιο βαθμό απορροφηθεί από το ηγεμονικό λεξιλόγιο που έχουν εν πολλοίς χάσει την αιχμή τους. Δεν συμβαίνει αυτό με άλλες λέξεις του πολιτικού λεξικού της καθημερινότητας: η λέξη «κομμουνισμός», για παράδειγμα, διατηρεί γερό μέρος από το ιστορικό φορτίο ευθύνης, υπευθυνότητας αλλά και δυναμικής της – και ίσως γι αυτό, ακόμα τρομάζει κάποιους.

Οι περισσότεροι ποιητές είναι –κατ'ανάγκην- συμμετέχοντα υποκείμενα στις υπάρχουσες πολιτικές οντολογίες, ακόμα και όταν είναι ενεργά –ακόμα και διακηρυκτικά- απολιτίκ. Η αποφυγή ξεκάθαρης αναφοράς πάντως σε ζητήματα αιχμής στην σύγχρονη ποίηση είναι ίσως και δείγμα φόβου ανάληψης ευθύνης. Δεν αναφέρομαι σε ζητήματα κοινής παραδοχής: δεν αναφέρομαι, για παράδειγμα, στο πόσο «κακή» είναι η Χρυσή Αυγή. Σε αυτό συμφωνούμε όλοι. Αναφέρομαι στο κατά πόσον θα στιγματίζαμε την δράση της Χρυσής Αυγής δίπλα σε συμβατικούς εθνικιστές (δηλαδή την συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού πολιτικού συστήματος) σε ό,τι αφορά την ελληνικότητα της Μακεδονίας «μας». Θα γράφαμε ένα σχετικό ποίημα ή κείμενο για να στιγματίσουμε τον πυρήνα της ιδεολογίας της αν ξέραμε ότι οι δράσεις της ΧΑ στο Ξυνό Νερό γίνονταν ενάντια σε πολίτες που μιλάνε «μακεδόνικα», μια γλώσσα που για την μεγάλη πλειοψηφία των Ελλήνων δεν υπάρχει;

Η ευθυνοφοβία πολλών ποιητών και η αοριστολογία ακόμα περισσότερων είναι δείγμα της εποχής: γίνονται αναφορές, για παράδειγμα, στην «εξουσία» ως κάτι το νεφελώδες και πάντως αόριστα «κακό», αλλά αποφεύγεται μια ξεκάθαρη συζήτηση για απτές εκφάνσεις της, και επιδιώκεται μια κατασίγαση των όποιων ρεαλιστικών στοιχείων συγκροτούν τον σύγχρονο κόσμο. Δεν υπήρξε, για παράδειγμα, ποιητής που να αρθρώσει κριτικό, επιθετικό λόγο για τα ολοκληρωτικά χαρακτηριστικά του lockdown όπως επιβλήθηκε στη χώρα μας – μόνο μελαγχολία για την προσωρινή απώλεια των φίλων.

Γνώμη μου είναι ότι η συγκρότηση πολιτικής συνείδησης αλλά και η σχετική δημόσια έκφραση, φέρει κόσμη. Το «ασίγαστο πάθος» του Κοστάντσο Πρέβε, η συνεχής μετασχηματική συνθήκη που μας ορίζει ο κοινωνικός ρόλος της γλώσσας, είναι ίσως το διακύβευμα εδώ. Η ανοιχτή ρήξη με το κοινό αίσθημα, που είναι ο απόλυτος εχθρός της καλής ποίησης, είναι το ζητούμενο. Και φοβάμαι ότι οι περισσότεροι ποιητές, και όχι μόνο στην Ελλάδα, προτιμούν την σύμπλευση παρά την απαξίωση του κοινού

αισθήματος. Προτιμούν να γίνονται αρεστοί με γενικές αναφορές (ακόμα και με όρους που -κατά τη γνώμη μου τουλάχιστον- το σύστημα έχει απορροφήσει και καταστήσει στρογγυλούς, όπως «εξέγερση») παρά το να στενοχωρούν με συγκεκριμένες κοινωνικές κριτικές για συγκεκριμένα θέματα. Προτιμούν την συμβατική, τελικά, από την έκκεντρη ματιά στον κόσμο που μοιραζόμαστε. Νομίζω πως κάτι χάνεται από την πλάγια, ριζοσπαστική ματιά της ποίησης στον κόσμο, στη διαδικασία αυτή.

** Ποιητής, μεταφραστής, Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
Πανεπιστημίου του Όσλο*